

Koncepcje równowagi gospodarczej

1) Kryzys w nauce

„Kryzys ma miejsce wtedy, kiedy stare nie umarło, a nowe nie chce się narodzić” – Antonio Gramsci.

„Są problemy, których nie możemy rozwiązać, jeśli zachowujemy ten sam sposób myślenia, który je spowodował” - Albert Einstein.

2) Paradygmat

/.../ Pewne koncepcje, które określają typ wyjaśnienia przyjętego w owej nauce w danym czasie za wzorcowy, albo inaczej – typ ostatecznych przesłanek wyjaśniających. Teorię, w której tezy stanowią ostatnie – w danej nauce i czasie – ogniwa łańcucha eksplanacyjnego – Leszek Nowak.

3) Paradygmaty w naukach ekonomicznych są zbliżone do siebie.

4) Krytyka neoklasycznego paradygmatu

- „CZARNE ŁABĘDZIE, to nieprzewidywalne i nieregularne zdarzenia o ogromnej skali i potężnych konsekwencjach, nieoczekiwane dla danego obserwatora – nazwanego zwykle indykiem – jeżeli nie tylko go zaskoczy, ale też mu zaszkodzą” – N. N. Taleb;
- „standardowa” – nauka ekonomiczna, przeciwnie zamyka się w idealnym systemie, który należy do świata idei, nie troszcząc się o kompatybilność z praktykami opisywanymi przez inne dyscypliny, co sprawia, że poniekąd „porusza się na jałowym biegu”;
- nauki społeczne „nie ekonomiczne”, albo nie pretendujące do tej samej „naukowości” co ekonomia – pozwalają lepiej poznać (a niekiedy nawet przewidzieć) ludzkie zachowanie niż wszystkie modele wymyślone przez ekonomistów – Gilbert Rist;
- „nie ma mowy o prawdziwym zrozumieniu istotnych wydarzeń w gospodarce bez uświadomienia sobie faktu, że ich przyczyny w dużym stopniu mają podłoże psychiczne” – G. A. Akerlof, R. J. Shiller.

5) Ekonomia behawioralna

- koncepcja *homo oeconomicus* pomija wpływ pozaekonomicznych pobudek stanowiących motywację do działania, czyli zwierzęce instynkty;
- zwierzęce instynkty – nieprzewidywalne ludzkie popędy, które mają wpływ na giełdy papierów wartościowych i cykle koniunkturalne, spontaniczna potrzeba działania – J. M. Keynes;
- działania pod wpływem niepewności i niejasności „czasami jesteśmy przez nie /.../ sparaliżowani, a kiedy indziej natomiast ożywiają nas i inspirują do działania pozwalając przełamać obawy i brak zdecydowania” – G. A. Akerlof, R. J. Shiller s. 21;
- zwierzęce instynkty motywujące działania w gospodarce: zaufanie i jego mnożniki, uczciwość, korupcja i działanie w złej wierze, iluzja pieniądza, opowieści – G. A. Akerlof, R. J. Shiller;
- tak przyjęte zwierzęce instynkty są efektem niedoboru określonych instytucji społecznych lub wiedzy i kultury. Nie są to czynniki psychologiczne tylko fundamentalne, które nie należą do obowiązującego w ekonomii paradygmatu. Instytucje w istotny sposób ograniczają wpływ czynników irracjonalnych i złudzeń na postępowanie uczestników życia gospodarczego. „Otóż główną rolę w doprowadzeniu systemu finansowego na skraj przepaści odegrały przede wszystkim godny pożałowania brak transparentności, uderzająca asymetria informacyjna i zniekształcone bodźce, jakim podlegali uczestnicy rynku” – R. Frydman, M. Goldeberg s. 39.

6. Niedoskonała wiedza

- „względy fundamentalne są ważne z dwóch powodów: bezpośrednio wpływają na decyzje prognostyczne i handlowe jednostek, a pośrednio wpływają na psychologię rynku i podtrzymują ją”;
- determinizm ekonomiczny, rynek jako system mechaniczny, decyzje inwestycyjne są nieschematyczne i nierutynowe;
- fikcja racjonalnego rynku;
- ekonomia wiedzy niedoskonałej może jednak dostarczyć prognoz o znaczeniu empirycznym. Tworzy ona „konceptualne ramy dla polityki ostrożnościowej, której celem jest regulowanie nadmiernych odchyłeń cenowych, a tym samym redukowanie kosztów społecznych w czasie korekty i zmiany kierunku odchylenia” - R. Frydman,

M. Goldeberg „Mechaniczne rynki a świat realny” Wyd. Krytyki Politycznej, Warszawa 2013.

7) Paradygmat rozwoju zrównoważonego

- „Idee ogłoszone przez ekonomistów oraz myślicieli politycznych bez względu na to, czy słuszne, czy błędne, mają większą siłę niż się powszechnie przypuszcza. W rzeczywistości to one właśnie rządzą światem” – J. M.; Keynes
- „Podstawowym elementem liberalnego credo od dawna jest wiara, że kierunek ewolucji na dłuższą metę nadają idee” – F. Hayek
- „Największe powodzenie osiągają te ideologie, które przyjmujemy tak naturalnie, tak idealnie, że nawet ich nie zauważamy, nie mówiąc o kwestionowaniu” – T. Sedláček *Ekonomia dobra i zła*, s. 312;
- „konkurencyjny elityzm” w systemie politycznym urzeczywistnia idee dominujących elit;
- główne elementy paradygmatu rozwoju społeczno-gospodarczego:
 - a) potrzeby ludzkie są ograniczone w przeciwieństwie do pragnień,
 - b) niektóre zasoby są ograniczone bezwzględnie,
 - c) zmiany klimatyczne nie mają charakteru linearnego,
 - d) równowaga społeczna jest determinowana przez podział dochodu narodowego między pracę i kapitał,
 - e) państwo długu publicznego nie zapewnia w długim okresie równowagi społecznej,
 - f) rosnąca produktywność pracy jest zagrożeniem rozwoju zrównoważonego,
 - g) wzrost gospodarczy nie jest środkiem rozwoju zrównoważonego, „sprawą niecierpiącą zwłoki jest odwrócenie tendencji (do ciągłego wzrostu - przypis A.M.) i propagowanie formy praktycznego odwzrostowienia”. Odwzrostowienie nie jest wzrostem negatywnym. „Powinien nastąpić ubytek albo zmniejszanie się strumieni energii, materii, które płyną do produkcji i konsumpcji i przeobrażają się w straty i w wysoką entropię (tzn. w energię bezużyteczną)” – Gilbert Rist „*Urojenia ekonomii*”, s. 198.
 - h) ekonomia umiaru – G. W. Kołodko